

Pedagogisch beleidsplan 2026

Deel 2

De Toermalijn, Peutergroep

Abellalaan 74

2182 TZ, Hillegom

Inhoud

Inleiding	3
1. Visie en Doelstelling	4
2. Pedagogische uitgangspunten	5
3. Emotionele Veiligheid.....	9
4. Persoonlijke en sociale competenties.....	12
5. Normen en waarden	15
6. Werkwijze op de groepen.....	17
7. Samenwerking met ouders.....	20
8. Ondersteuning beroepskrachten.....	21
9. Ten slotte	23

Inleiding

Op 1 juli 2022 is peutergroep De Toermalijn gestart. Deze peutergroep is direct gekoppeld aan De Toermalijn, Vrijeschool voor de Bollenstreek. Ook ontstaat vanaf 1 juli 2022 BSO De Toermalijn. De school, de Peutergroep en de BSO opereren allemaal onder de naam De Toermalijn. De kinderen die naar de BSO gaan, zijn kinderen die op de school zitten en de kinderen die naar de Peutergroep gaan hebben in principe een plek op de school, zodra ze 4 jaar zijn. De school, de BSO en de peutergroep vormen samen een Integraal Kind Centrum, een IKC.

Voor u ligt hier het pedagogisch beleidsplan van peutergroep De Toermalijn, in Hillegom. In dit beleidsplan verwoorden wij vanuit welke pedagogische gezichtspunten wij werken. Op deze manier willen wij ouders, belanghebbenden en geïnteresseerden een duidelijk beeld geven van de achtergrond van onze werkwijze. Dit pedagogisch beleidsplan biedt het kader voor de jaarlijks op te stellen pedagogische werkplannen; de praktische vertaling van het beleid naar de werkvloer. Het plan zal voortdurend in ontwikkeling blijven en naar aanleiding van een jaarlijkse evaluatie worden aangepast om zo de pedagogische kwaliteit op de BSO te blijven waarborgen.

Peutergroep De Toermalijn verzorgt een ochtendgroep aan kinderen t/m 3 jaar vanuit een antroposofische visie. Het is gelegen aan de Abellalaan 74, Hillegom als waar ook de BSO en de school gehuisvest zijn.

Er zijn vijf peutergroep-ochtenden per week, van 8.30 tot 12.30 uur. De meeste kinderen bezoeken hun peutergroep twee ochtenden per week. Sommige kinderen komen vier keer per week.

Dit pedagogisch beleidsplan is tot stand gekomen als aanzet om vervolgens in samenspraak met de pedagogisch medewerkers te relateren aan de praktijk en voor advies voor te leggen aan de oudercommissie. Het plan zal geen statisch document zijn, maar beoogt richtinggevend te zijn voor een langere periode.

Mocht u als lezer opmerkingen hebben die dit beleidsplan ten goede kunnen komen, dan houden wij ons aanbevolen.

Directie De Toermalijn en leidinggevende Peutergroep

Esther van der Werf-Mooten en Monique van den Bosch

1. Visie en Doelstelling

IKC De Toermalijn biedt antroposofische peuterochtenden aan kinderen van 0 tot 4 jaar. Doelstelling is het bieden van een plaats waar kinderen zich veilig, thuis en geliefd voelen, waar alle aandacht die zij nodig hebben aan hen wordt besteed en waarin zij zich harmonieus en gezond kunnen ontwikkelen. Ieder kind mag zichzelf zijn en worden. Ontwikkelen in vrijheid is hierbij een belangrijk gegeven, waarbij uiteindelijk de vrijheid voor de één afgestemd moet zijn op de vrijheid van de ander. Kinderen mogen in vrijheid (samen)spelen, leren en zich ontwikkelen op de peutergroep. Dit gebeurt binnen een veilige, voorspelbare omgeving, waar pedagogisch medewerkers goed gedrag voorleven.

De antroposofische pedagogie vertalen we naar onze groepsruimte, waar het speelgoed, het constructiemateriaal, het spel- en activiteiten aanbod en de inrichting bewust gekozen zijn, afgestemd op de ontwikkelingsbehoefte van het hele jonge kind en de tijd van het jaar. In onze houding naar en omgang met de kinderen, houden we rekening met de eigenheid van ieder kind. Het dagritme biedt een veilige bedding van duidelijkheid en structuur waarbinnen geborgenheid en ongedwongenheid kunnen bestaan; In het jaarritme borduren we op een huiselijke manier voort op de jaarfeesten die op school worden gevierd. De peutergroep van De Toermalijn sluit aan bij de kleuterklassen, waar de kinderen naartoe kunnen als ze vier jaar worden.

In de jongste jaren ontwikkelt het kind zich van het helemaal één zijn met de omgeving, tot een ik-bewustzijn dat rond 2,5 jaar begint. In de leeftijd van 2 en 3 jaar oud, ontstaat bij het kind de binnenwereld en ontwikkelt de fantasie zich volop. In deze fase leert het kind zichzelf en de wereld kennen door veelvuldig zelf te doen en na te doen. In de peutergroep scheppen we daarom voorwaarden voor ervaringsgericht leren en we voeden vooral op door het goede voorbeeld te geven.

2. Pedagogische uitgangspunten

Op allerlei manieren scheppen we voorwaarden waarbinnen het kind zich vrij en gezond kan ontwikkelen. Onze uitgangspunten waarop we ons pedagogisch beleid baseren zijn:

- Het kind centraal;
- Warmte en omhulling geven (een warme, liefdevolle en harmonieuze omgeving) en overbodige prikkels weghouden;
- Opvoeden via het goede voorbeeld, in de wetenschap dat kinderen in deze fase alles leren door nabootsing;
- Aansluiten bij de belevingswereld van het jonge kind;
- Rust, ritme en regelmaat bieden;
- De ontwikkeling van de zintuigen gericht ondersteunen: tastzin, bewegingszin, evenwichtszin, levenszin.

Het kind centraal

Dit lijkt een open deur, maar we vinden het toch belangrijk om hier nader te omschrijven wat we hieronder verstaan. Deze eerste levensjaren van het kind zijn zeer vormend. Dat betekent dat wij als peutergroep een grote verantwoordelijkheid met de ouders mogen meedragen. Peuters moeten eraan toe zijn om op de peutergroep te komen. De eerste paar keer kan dat enige stress met zich meebrengen, maar al snel zal het kind zich helemaal thuis voelen. Mocht dit niet binnen een redelijke tijdsspanne gebeuren, gaan we met ouders in overleg over wat wijsheid is.

Warmte en omhulling

Voor het jonge kind is warmte een voorwaarde om zijn lichaam te kunnen gaan bewonen. Als het te koud is, trekt het zich terug. Dit geldt ook voor de sfeer. In een warme, welkome sfeer kan het kind zich thuis voelen. We zorgen ervoor dat de peutergroep overzichtelijk is. De pedagogisch medewerkers scheppen een verzorgende, warme sfeer door:

- Zelf rust uit te stralen en met zachte hand te werk gaan, met respect voor de lichamelijke integriteit van de kinderen;
- Oprechte interesse en volle aandacht voor de kinderen te hebben, bijvoorbeeld een warm welkom aan het begin van de dag of kinderen hun verhaal laten vertellen en de tijd nemen hen uit te laten praten;
- Beschikbaar te zijn voor de kinderen wanneer ze de leidster nodig hebben;
- Begrenzing en duidelijkheid door goede gewoontes, vaste rituelen en een voorspelbaar dag-verloop;
- Veel zingen en 'zingzeggen' waardoor de kinderen makkelijk in de stroom mee kunnen;
- Zich in de kinderen te verdiepen, bijvoorbeeld door de intakeformulieren nog eens goed na te lezen, waarin misschien iets gezegd wordt over hoe dit kind geboren is en in welke omstandigheden dit kind leeft, maar ook door het kind echt te zien en te volgen in zijn ontwikkeling.

Naboetsing

Via nabootsing ontwikkelt het kind zich in deze fase. Gezonde indrukken die mooi, waar en goed zijn, zijn bouwstenen waarmee het kind een gezonde basis kan leggen voor de rest van zijn leven. Daarom hechten wij aan de manier waarop we de dingen doen: zoveel mogelijk met onze volle aandacht en met plezier en de manier waarop onze binnen- en buitenruimte(n) eruitzien: met zorg ingericht en onderhouden. Ook de manier waarop we begrenzen gaat uit van de nabootsing: zelf de goede gewoonten en manieren voorleven en de kinderen daarin meenemen zoals bij het opruimen, handen wassen, voeten vegen enzovoorts.

Aansluiten bij de belevingswereld van het jonge kind

We vermijden het kind met abstracte, intellectuele of anderszins onbegrijpelijke dingen uit de grote-mensen-wereld te belasten. Te vroeg wakken van bewustzijn hiervoor betekent dat het kind iets anders te vroeg moet afsluiten, waardoor de rijpingstijd zal mislopen. Dit heeft te maken met het idee dat de energie die het nodig heeft om zijn lichamelijke basis te leggen, dezelfde is als de energie waarmee je later bewust gaat nadenken. Kinderen in hun dromerig bewustzijn laten, betekent in onze zienswijze dus dat we ze tijd geven waar ze een leven lang plezier van zullen hebben.

Rust, ritme en regelmaat

Een vaste ochtendindeling met voldoende rustpunten en goede gewoontes geven structuur en zekerheid. Peuters hebben een natuurlijke behoefte aan rust, ritme en regelmaat. Niet alleen wat betreft slapen, waken, spelen en eten, maar ook in het herhalen van beweging, klank en ritme. Door herhaling oefent het kind en ontwikkelt het vaardigheden en vermogens. De ochtenden in onze peutergroep hebben daarom een vast verloop en kennen weinig verrassingen. Voor volwassenen lijkt dat soms saai, maar voor kinderen is dit heerlijk; het feest der herkenning. De voorspelbaarheid geeft kinderen het houvast en een gevoel van veiligheid. Dit betekent overigens niet dat we strak met de klok leven, juist niet, zou ik zeggen. Ons ritme is levend en volgt een vaste opeenvolging van activiteiten. Zo weten kinderen dat ze na het fruit eten we naar buiten gaan enz. De ochtend is doorspekt met vaste liedjes en versjes die de overgangsmomenten markeren (bijvoorbeeld opruimtijd, van buiten naar binnen gaan, aan tafel gaan, etc.). Daarnaast is er een actief meebelevan van de seizoenen en de jaarfeesten in liedjes, aankleding van de ruimtes en begeleid spel.

Opvoeden van zintuigen

De antroposofie onderscheidt twaalf zintuigen. We gaan verderop in dit plan in op de lichaam-gebonden zintuigen. De ontwikkeling van deze zintuigen staat in de eerste 7-jaarsfase centraal en legt een basis voor latere psychische en geestelijke vermogens. Het kind is in de eerste levensjaren van zintuiglijke indrukken afhankelijk. Het leeft met overgave en daarom zorgen we voor een gezonde afwisseling tussen inspanning en ontspanning, samen en alleen, binnen en buiten, slapen en wakker zijn, eten en niet eten enz. Dit helpt kinderen een gezonde verhouding te vinden tot de omgeving en tot het eigen lichaam.

Fantasie en spel

De creatieve vermogens die elk kind heeft, komen tot ontwikkeling in een omgeving die de verbeeldingskracht en de fantasie aanspreken. Het vrije spel, speelgoed dat niet gedetailleerd en 'af' is maar tot de verbeelding spreekt, werken met natuurlijke materialen van hoge kwaliteit, kunstzinnig vormgegeven materialen en creatieve activiteiten als tekenen, schilderen en boetseren, bieden het kind ruimte zich creatief te uiten en zijn fantasie tot bloei te laten komen. De fantasie ontwikkelt zich pas aan het einde van de peutertijd om in de kleutertijd tot volle bloei te komen. De fantasiekrachten stellen het kind in staat de wereld om te vormen. Zo kan het kind ervaringen een plek geven en nieuwe dingen scheppen. Fantasiespel legt de basis voor onze latere creatieve (scheppende) vermogens. Ons speelgoed prikkelt de fantasie en creatieve vermogens, waardoor kinderen echt hun eigen spel ontwikkelen. De pedagogisch medewerkers laten de kinderen veelal hun eigen spel spelen en sturen alleen bij wanneer dat nodig is. Daarnaast is er ook begeleid spel, bijvoorbeeld de vingerspelletjes bij de liedjes en versjes in de kring aan tafel. Deze liedjes en versjes veranderen mee met de tijd van het jaar.

Eerbied

Een klein kind treedt de wereld onbevangen en vol vertrouwen tegemoet. Het heeft als vanzelf nog de eerbiedvolle aandacht voor alles wat om hem heen leeft en bestaat. We proberen dit vertrouwen te bevestigen door vooral het goede en het mooie te laten zien. Sommigen vinden het naïef als je de wereld mooier voorspiegelt dan hij is. Wij vinden het gerechtvaardigd om nog vooral het goede te laten zien, omdat we daarmee aansluiten bij het kind. Pas als een kind wat ouder is en de vermogens heeft zich kritisch te verhouden tot 'het slechte' in de wereld, is het op zijn plaats kinderen daarmee te confronteren. We handelen vanuit de gedachte: de wereld is goed zoals zij is, met al haar onvolkomenheden. Problemen zijn er om opgelost te worden. De kinderen worden omringd met liefde en zorg, zodanig dat het hun ontwikkeling stimuleert.

Natuur en gezondheid

Gezondheid heeft te maken met de mate waarin we in balans zijn en in harmonie met onze omgeving leven. Het respectvol leven in en met de natuur ondersteunt een gezonde ontwikkeling van kinderen en wordt bewust nagestreefd. Dit uit zich onder meer in dat we vanzelfsprekend kiezen voor biologisch(e) (dynamische) voeding en natuurlijke verzorgingsproducten. We leven met de seizoenen door bijvoorbeeld onder verschillende weersomstandigheden naar buiten te gaan en door binnen op de 'seizoenstafel' zichtbaar te maken wat zich in de natuur afspeelt. We maken dankbaar gebruik van alle spelmaterialen die de natuur ons biedt en verwonderen ons buiten over alles wat groeit en bloeit. Alles wat stamt uit de levende (organische) wereld kan het kind goed 'verteren' en leren kennen omdat het zelf tot die wereld behoort. Al het niet levende (anorganische) is het kind in principe wezensvreemd en dus moeilijker om zich mee te verbinden. Liedjes, verhalen, poppen(kast) en spel krijgen de kinderen daarom ook 'live' en niet via tv/dvd/cd en computerspel.

Sociale samenhang

Onze peutergroep is een kleine gemeenschap, waarin kinderen zich gezien kunnen voelen als de pedagogisch medewerkers ook weet hebben van wat er buiten de opvang in het leven van het kind speelt. Ouders moeten ook weet hebben van wat er tijdens de peuterochtend speelt, zodat het kind thuis niet helemaal opnieuw hoeft te beginnen, maar het leven gewoon door kan gaan. We hechten daarom aan een goede relatie met de ouders. Kinderen kunnen zich gedragen voelen als ze ervaren dat er verbinding is tussen de mensen die op verschillende plekken voor hen zorgen.

3. Emotionele Veiligheid

Emotionele veiligheid is een voorwaarde om je ergens lekker te voelen, plezier te kunnen maken en je als kind vrij te kunnen ontwikkelen. Emotionele veiligheid is een belangrijke voorwaarde voor een klimaat waarin kinderen kunnen gedijen. Er zijn verschillende factoren die bijdragen aan emotionele veiligheid. Hieronder werken we ze uit.

Vertrouwde gezichten

Hoe jonger een kind, hoe groter de afhankelijkheid van zijn omgeving. Het is belangrijk dat de mensen die voor een jong kind zorgen, het kind echt leren kennen zodat ze zijn signalen kunnen lezen en zijn behoeften leren kennen. Daarom is continuïteit (dezelfde gezichten) ook zo belangrijk. Vertrouwde gezichten bepalen dus in hoge mate het veiligheidsgevoel voor het kind. Daarom werken wij met zoveel mogelijk vaste leidsters op een ochtendgroep en proberen bij ziekte en vakanties in eerste instantie de gaten in de bezetting met eigen mensen in te vullen en daarnaast maken we zoveel mogelijk gebruik van vaste invalkrachten.

Verbinding met de omgeving

We vinden het belangrijk dat kinderen zich goed kunnen verbinden met zichzelf en hun omgeving. Het vermogen zich te verbinden, of te hechten, is de basis voor alle sociale relaties. Jonge kinderen zijn nog één met de omgeving en hebben nog geen filter om goede en slechte indrukken van elkaar te onderscheiden, terwijl alles diep binnenkomt. Voor de bescherming tegen te veel indrukken is het jonge kind nog helemaal afhankelijk van de volwassene. Dat betekent dat we de ‘echte’ wereld van de volwassenen nog op afstand houden of aanpassen aan de belevingswereld van het kind. Indrukken die een kind nog niet kan plaatsen, kunnen stress veroorzaken. Soms is het echter onvermijdelijk dat de kinderen de ‘echte’ wereld van jongs af aan leren kennen. Dan gebeuren er in hun leven al dingen die je hen liever zou besparen. Kinderen beschikken nog niet over de mogelijkheid een standpunt in te nemen, iets in een context te plaatsen of iets te relativiseren. Wij vinden echter dat we alle kinderen een harmonieuze omgeving moeten bieden, zodat het zich makkelijk zal kunnen verbinden met de omgeving en de mensen in de peutergroep.

Geborgenheid en warmte

Een jong kind is nog zo overgeleverd aan zijn omgeving, dat het nog geen onderscheid maakt tussen ik en jij, tussen zijn eigen en andermans emoties. Daarom vinden we het zo belangrijk dat het klimaat en de omgeving veiligheid, warmte, geborgenheid en harmonie uitstralen. Een belangrijk onderdeel van emotionele veiligheid bestaat uit de wijze waarop de volwassenen die voor het kind zorgen met zichzelf en elkaar omgaan. Mensen die met kinderen werken hebben de verantwoordelijkheid om ook hun innerlijke gesteldheid te verzorgen en actief te werken aan een harmonieuze samenwerking met collega's. Een gezond werkklimaat is een voorwaarde voor een veilig klimaat voor de kinderen. We werken dan ook actief aan teamvaardigheden als feedback geven en ontvangen, elkaars verschillen accepteren en oog hebben voor elkaars kwaliteiten. We verwachten ook van ouders dat zij bijdragen aan een veilig klimaat, bijvoorbeeld door niet

hun stem te verheffen en geen irritaties te uiten waar de kinderen bij zijn maar hiervoor een juist moment te kiezen.

Ruimte voor emoties

In het begin is het kind nog één met zijn omgeving. Pas in de koppigheidsfase, als een kind 'ik' en 'nee' gaat zeggen, komt er besef van ik en de ander. Dat is ook het moment dat een kind bewuste herinnering krijgt en meestal zindelijk wordt. Het nee-zeggen is heel spannend; het kind verzet zich tegen degene van wie hij het meest afhankelijk is. Daar is dus veiligheid voor nodig. Veiligheid die we kunnen bieden door het kind op een gezonde manier te bevestigen in zijn zelfbeleving, in plaats van een machtsstrijd aan te gaan. Immers: het nee-zeggen is een voorwaarde voor een gezonde wilsontwikkeling. Het nee-zeggen is cruciaal voor het ontwikkelen van het zelfbewustzijn. Kinderen moeten op een bepaald moment dus dwars kunnen zijn. Ook dat is zinvol gedrag. Dat willen we niet de kop in drukken, maar met respect voor het kind kanaliseren. Niet door fysieke overmacht, maar door te vertellen wat een kind wel mag doen. Soms is het ook goed om bewust iets door de vingers te zien en niet op alle slakken zout te leggen. In het algemeen geldt dat negatieve emoties er ook mogen zijn. Die horen bij het leven en voor een gezonde gevoelsontwikkeling is het belangrijk dat het kind ze ook leert kennen en ermee omgaan. Pijn, verdriet, angst of teleurstelling de kop in drukken of er juist te veel in meegaan belemmert een kind zich er gezond toe leren te verhouden. Wat helpt is als de opvoeder rustig blijft en de gevoelens van een kind serieus neemt en ze erkent.

Bij structurele of extreme situaties moet uiteraard naar diepere oorzaken worden gezocht. Een gesprek met de ouders en verwijzing naar hulpverlening kan dan aan de orde zijn. Ook werken wij met de meldcode kindermishandeling en zullen deze indien nodig in werking stellen.

Het kind zien en bevestigen

Ieder kind wil gezien, gehoord en begrepen worden. Het is voor kinderen in een groep belangrijk te weten dat de pedagogisch medewerkster tijdig ziet wat een kind nodig heeft en hierop inspeelt. Dat geeft hun het vertrouwen dat het veilig is. Kinderen zoeken doorgaans oogcontact met de leidster als ze aanmoediging, bescherming of iets anders nodig hebben. Daarom is het belangrijk dat pedagogisch medewerkers beschikbaar zijn voor de kinderen en oog hebben voor wat er gebeurt. Doorgaans werkt het beter wanneer de pedagogisch medewerkster huishoudelijke klusjes of handwerkjes doet terwijl ze uit haar ooghoeken de kinderen waarneemt. Door te veel op de kinderen te letten, kunnen ze in hun spel worden gestoord.

Het kind in zijn waarde laten

Negatief gedrag van kinderen corrigeren we, maar in principe niet door ze tot de orde te roepen, te veroordelen, te moraliseren of te straffen. Ze handelen op deze leeftijd niet vanuit slechte bedoelingen, maar vanuit impulsen (ik wil die bal), nieuwsgierigheid naar het effect (wat gebeurt er als je aan haren trekt of een kind omduwt) of omdat het effect heeft (aandacht). Jonge kinderen beschikken nog niet over een moreel besef en inlevingsvermogen. Ze daarop aanspreken of ze dat (vervroegd) proberen aan te leren heeft dus weinig zin. Toch moeten kinderen leren andere kinderen niet pijn of verdriet te

doen. Positief formuleren, het samen doen of de situatie niet laten escaleren door af te leiden is meestal afdoende. Soms is een duidelijke grens nodig. In alle gevallen geldt dat we dan het gedrag afwijzen, zodat het kind zelf overeind kan blijven. Het kan helpen een kind even 'stil' te zetten als voorgaande interventies niet helpen. Dat kan even aan tafel of op de bank zitten zijn, of in de box (bij de babygroep). Dit is niet als straf bedoeld, maar om het kind even bij zichzelf te laten komen en om de veiligheid in de groep te waarborgen. Wanneer een kind structureel negatief aandacht vraagt, stelt het met dit gedrag een impliciete vraag. Vanuit die vragende houding zal naar het kind gekeken worden. We zullen dit met de ouders bespreken en indien nodig een plan opstellen om het gedrag te doorbreken, al dan niet met hulp van een deskundige.

De integriteit van het kind respecteren

De pedagogisch medewerker gebruikt geen macht of dwang om iets van het kind gedaan te krijgen. Humor, speelsheid en duidelijkheid zijn vaak effectiever en houden de relatie goed. Bij de lichamelijke verzorging worden de handelingen met respect voor het kind uitgevoerd en wordt het kind erin betrokken door te zeggen wat er gaat gebeuren voordat het wordt gedaan. Zo wordt het kind niet overvallen en krijgt het de gelegenheid zich erop in te stellen.

Duidelijkheid

Als een kind weet waar het aan toe is, schept dit ook veiligheid. Daarom is er een voorspelbaar ochtend-verloop en is deze doorspekt met gewoontes en rituelen die het kind vertellen wat er gaat gebeuren en hem helpen de overgangen te maken tussen de verschillende momenten. Zo helpen we de kinderen zich te oriënteren in de tijd. De pedagogisch medewerkers weten wat er gaat gebeuren en wat er van het kind verwacht wordt. Het biedt een kind veiligheid wanneer de volwassenen hun verantwoordelijkheid dragen en het kind niet daarin betrekken door allerlei keuzes voor te leggen. Veel vragen maken de wereld ingewikkelder dan nodig en maken een kind eerder onzeker dan dat ze de keuzevrijheid geven die de volwassene ermee beoogt. Bovendien zijn veel vragen eigenlijk helemaal geen vragen, maar mededelingen. 'Kom je je jasje aandoen?' is eigenlijk: 'kom, we gaan je jasje aandoen.' Een kind voelt zich veilig als de volwassene het roer in handen houdt. Aankondigen wat er gaat gebeuren of wat we gaan doen op een vanzelsprekende manier (dus in feite de vraagtekens weglaten) is voor iedereen duidelijk. Uiteraard is het oefenen met keuzes ook belangrijk, maar dan wel overzichtelijk.

Zie bijlage 'Verloop van de peuterochtend'.

4. Persoonlijke en sociale competenties

Jonge kinderen leren door hun omgeving te onderzoeken en na te bootsen. De nieuwsgierigheid en de wil tot bewegen zorgen voor een spontaan leerproces. Ieder kind doet dat op zijn eigen manier. Door een rijk aanbod van spelmogelijkheden en een veilige (gestructureerde) omgeving met nabootsen-waardige voorbeelden kan een kind zijn eigen ontwikkelingsweg gaan. Het aanleren van persoonlijke en sociale competenties doen we op de peutergroep dus vooral door een op het kind afgestemde omgeving te bieden waarin het kind actief kan zijn en door het goede voorbeeld te geven. We richten ons vooral op het spontane ‘echte’ leren en doen geen educatieve ‘werkjes’ met de kinderen. In onze visie is het spel van kinderen educatief. De bewustzijnskrachten die een kind hierbij nodig heeft in het spel, moeten in deze jonge fase nog werkzaam blijven in het lichaam, zodat het de tijd krijgt om een gezonde basis te vormen voor het verdere leven.

Ontwikkelen van de zintuigen

De eerste levensjaren staan in het teken van ‘op aarde komen’: het kind moet het eigen lichaam gaan bewonen en zich vertrouwd maken met het aardse leven en de aardse wetten (zwaartekracht, ritmes als dag en nacht, sociale omgangsvormen enz.) Daarbij zijn de zintuigen noodzakelijk; ze helpen het kind zichzelf en zijn omgeving waar te nemen, zodat het zich ermee kan verbinden en zich ertoe kan leren verhouden. De zintuigen zijn bij ieder kind in aanleg aanwezig, maar komen pas tot ontwikkeling als ze worden aangesproken. De algemeen bekende zintuigen zijn de tastzin, gezichtszin, gehoor, reuk en smaakzin. Rudolf Steiner, de grondlegger van de antroposofie, onderscheidt in totaal echter twaalf zintuigen. Vier ervan zijn gericht op de waarneming van het eigen lichaam (de tastzin, de bewegingszin, de levenszin en de evenwichtszin), met vier ervan nemen we onze omgeving waar (de reuk, smaak, kleurenzien en de temperatuurzin) en er zijn vier zintuigen die gericht zijn op het waarnemen van het geestelijke (de toonzin, de taalzin, de gedachte- of betekeniszin en de ik-zin). Het voert te ver om hier op alle 12 in te gaan. Omdat de fysieke ontwikkeling in de eerste levensjaren centraal staat, richten we ons op de eerste vier - de lichaam gebonden zintuigen. Dat zijn de zintuigen die we in deze fase kunnen aanspreken. De ontwikkeling van de andere zintuigen is hiermee verbonden. De zintuigen ontwikkelen zich gezond wanneer ze voldoende worden aangesproken.

Het jonge kind is nog één en al zintuig, het heeft nog niet geleerd de verschillende zintuiglijke indrukken naar ‘waarde’ te schatten en de niet waardevolle te negeren. Een kind dat veel in de natuur is vormt zijn lichaam anders dan een kind dat bijna alleen maar stadse indrukken meekrijgt. Alle indrukken die uit de levende wereld komen, kan het kind als wezenlijk herkennen en als bruikbare bouwstenen gebruiken in de opbouw van zijn lichaam. Alle niet-levende indrukken zijn bouwstenen die niet ontworpen zijn voor zijn levende organisme en kunnen, zeker als het er teveel worden, tot een onevenwichtig bouwwerk leiden. Vanuit die gedachte filteren wij de niet wenselijke indrukken en bieden we zoveel mogelijk ‘passende bouwstenen’ aan. Onze inrichting en speelgoed bestaan uit natuurlijke (organische) materialen en we bieden ‘levende’ ervaringen aan. Liedjes

zingen, versjes en verhaaltjes vertellen is iets wat we zelf doen. Dat laten we niet aan een cd-speler of tv over.

De tastzin

Met de tastzin leert het kind zijn omgeving en zijn lichaam te begrijpen. Door te tasten voel je de grens van waar je eigen lichaam ophoudt en waar dat wat buiten jou is begint. Een goede ontwikkeling van dit eerste zintuig geeft vertrouwen in de wereld. Hiervoor is de kwaliteit van het aangeboden materiaal belangrijk. Plastic en andere kunststoffen zijn voor het kind wezensvreemd omdat ze uit de anorganische wereld komen. Natuurlijk horen ze ook bij onze wereld, maar we willen kinderen in elk geval zoveel mogelijk levende, en dus gezonde tastervaringen geven om de tastzin goed te ontwikkelen. Wol, katoen, zijde, hout, steentjes, schelpen, zand, water, takjes en andere levende materialen bieden heel verschillende tastervaringen. Alle fysieke aanraking en spelletjes helpen jonge kinderen de grens tussen ik en de wereld te beleven.

In de antroposofie zeggen we dat als de tastzin gezond is ontwikkeld, zal het kind later bijvoorbeeld het vermogen hebben situaties goed te kunnen aanvoelen.

De levenszin

De levenszin is het zintuig dat je vertelt hoe het lichamelijke met je gaat; of je het koud hebt of warm, of je moe bent of uitgerust, hongerig of verzadigd, ziek of gezond. Deze ervaringen kan het jonge kind nog niet onderscheiden. Die ervaart vooral behagen of onbehagen. Daarom is een goede verzorging door mensen die het kind aanvoelen zo belangrijk. Het ervaren van afwisseling is belangrijk om het lichaam te leren kennen. Als een kind nooit hongerig mag worden of het koud mag krijgen, voelt het ook niet het behagen van weer warm worden en het buikje vullen. Daarom gaan we ook met koud of nat weer gewoon naar buiten en eten we op gezette tijden, niet voortdurend.

Wij geloven dat de levenszin later het vermogen wordt om aan te voelen of iets gezond is of juist niet. Bijvoorbeeld de werksfeer of een relatie.

De bewegingszin

Bewegen is voor kinderen heel belangrijk. Al vroeg leert het kind rollen, kruipen, zitten en met vallen en opstaan zich op te richten en te lopen. De bewegingszin vertelt wat het kind doet, bijvoorbeeld hoe de ledematen zich bewegen. We zorgen afwisselend voor veel bewegingsvrijheid en rustiger bezigheden. Want de bewegingszin ontwikkelt zich het beste in de afwisseling van veel en weinig bewegen.

Later vertelt dit zintuig, zo denken wij, wat jezelf of anderen (innerlijk) beweegt.

De evenwichtszin

Of iemand rechtop zit of scheef hangt, dat vertelt de evenwichtszin. Kleine kinderen zijn dol op evenwichtsspelletjes: varen in de schommelboot, rollen met de bal, klimmen, springen en balanceren. Een goed evenwicht geeft een rustpunt van waaruit het kind alles kan overzien. De evenwichtszin is dan ook verbonden met de gehoorzin: alleen iemand die innerlijk tot rust komt kan luisteren. Een kind dat naar iets luistert, staat heel stil (vaak met een vingertje in de lucht en de blik naar binnen gericht).

Ook dit zintuig heeft voor later een betekenis, denken wij, namelijk dat het informatie geeft over het geestelijk evenwicht, de innerlijk rust of onrust.

Lopen, spreken, denken

Het kind moet zijn lichaam zo leren te bewonen dat hij er stuurman over wordt. Het lopen, spreken en denken zijn het als het ware het gereedschap dat een jong kind hiervoor leert gebruiken. Het zijn de belangrijkste vaardigheden die het kind in het begin van zijn leven leert. Het zijn bovenal geen natuurgegevens, zoals bijvoorbeeld het krijgen van tanden. Er moet een kind zijn die iets wil en er is een menselijk voorbeeld nodig dat nagebootst kan worden en waarmee interactie plaatsvindt. Zo worden in spel, kringactiviteiten, buitenspelen en het eten deze basisvaardigheden steeds verder tot ontwikkeling gebracht. Een rijke omgeving, met veelzijdig taalgebruik en de veiligheid om te oefenen zijn onze voorwaarden.

Het ontwikkelen van de wil

Vanuit de drang alles te onderzoeken leert het kind zichzelf in de wereld kennen. Die drang is de basis van wat later de wil wordt. Allerlei impulsen en reflexen moet het kind leren te beheersen en te richten. De wil werkt vooral onbewust, ook in het latere leven. Een gezond ontwikkeld wilsleven is belangrijk om later je weg te kunnen vinden en te weten wat je wilt. Respect voor jezelf en anderen, plezier in spel en werk, en afmaken waaraan je bent begonnen kun je een kind in deze leeftijdsfase niet bijbrengen door erover te praten, maar door het voor te leven en samen te doen. Via de nabootsing en de gewoontevorming, kunnen we als volwassenen de wil van het kind positief beïnvloeden. De activiteiten op de peutergroep en de wijze van interacteren met de kinderen zijn dan ook gericht op een gezonde wilsontwikkeling.

Conflicten tussen kinderen

Botsingen tussen kinderen, hoe jong ook, gebeuren soms. Het zijn leerzame situaties, omdat kinderen hun eigen behoefte en die van de ander leren kennen. Ze leren hoe ze invloed kunnen uitoefenen en wat het effect van hun gedrag is op de ander. Het is de kunst voor pedagogisch medewerkers voldoende oefenruimte te bieden om kinderen er met elkaar uit te laten komen en begeleiding te bieden wanneer nodig. Dit gebeurt zodanig dat de betrokken kinderen in hun waarde worden gelaten. De pedagogisch medewerker zal geen scheidsrechter spelen, maar ze zal troost bieden, beide kinderen erkennen in hun behoefte en gevoel en helpen de situatie om te buigen, zodat de kinderen weer verder kunnen spelen.

5. Normen en waarden

Normen zijn er om ons te begrenzen. Ze geven de kaders waarbinnen we met elkaar kunnen leven en werken. Waarden zijn kwaliteiten in het leven die we nastreven. Het zijn de idealen die ons vanuit de toekomst uitnodigen ons mens-zijn te verwezenlijken. Als het goed is hebben onze normen te maken met onze waarden. Ze staan in dienst van de idealen waar we voor staan. Het grootste ideaal in de antroposofische pedagogie is de condities scheppen waarin het kind zich kan ontwikkelen tot een vrij mens die zijn eigen weg kan vinden in het leven en de dingen kan gaan doen die bij hem passen. In feite staat alles wat we doen in dienst van dit ideaal. Net als bij de competenties geldt ook hier dat we normen en waarden overbrengen door het voorleven ervan. We zullen hier de belangrijkste normen en waarden benoemen die een rol spelen in ons pedagogisch beleid.

Echtheid en oprechtheid

Echtheid streven we na in alles wat we het kind bieden. Daarmee bedoelen we dat hetgeen je ziet, hoort, voelt, ruikt en proeft ook overeenstemt met de binnenkant of met het wezenlijke wat het uitdrukt. Dit uit zich in het speelgoed dat we op de groep hebben. De biologisch (dynamische) voeding die we geven houdt ons niet voor de gek met kunstmatige toevoegingen. Onze aandacht en interesse zijn oprecht, ons handelen is echt. Als we verzorgen, knuffelen, lachen, zingen of spelen, zijn we daar van binnen bij betrokken en doen we dit niet op de automatische piloot. Er is geen sarcasme, zinspelingen of humor over de hoofden van de kinderen. Dat zou het tegenbeeld van oprechtheid zijn.

Grondpijlers

Rudolf Steiner noemt vier grondpijlers voor de pedagogie:

1. Het tonen van dankbaarheid, liefde en verwondering
2. Het werken aan een ritmisch leven
3. Nastreven van oprechte belangstelling voor ieder levend wezen
4. Het verrichten van alle dagelijkse handelingen met aandacht.

Dankbaarheid, liefde en verwondering

Voor de aarde en alles wat daar leeft voelen we dankbaarheid, liefde en verwondering. Dit heeft te maken met het besef dat we deel uitmaken van een groter geheel. We zijn verbonden met de natuur en met de onzichtbare, geestelijke wereld die daarin werkt. Die verbondenheid bevestigen we door de kinderen eerbied en dankbaarheid voor te leven. Bijvoorbeeld in de natuur door stil te staan bij de seizoenen, maar ook eerbied voor elkaar hebben. Voortvloeiend uit het vorige punt is respect voor ieders eigenheid iets vanzelfsprekends. Dat geldt niet alleen voor de kinderen, maar ook voor onze collega's. Iedereen brengt andere kwaliteiten en zwakheden met zich mee. Die hebben we niet zomaar: dat is het werkmateriaal voor ons leven. We weten niet hoe en waar we ze hebben opgedaan; wel kunnen we elkaars en onze eigen ontwikkeling respecteren. Dankbaarheid is ook iets wat we uiten voor de dingen die ons omgeven en het voedsel dat we in de groep eten. Daar zijn mensen voor aan het werk geweest en daar heeft de natuur zijn werk gedaan. We behandelen het speelgoed met respect. Kapot speelgoed

gooien we niet weg, maar repareren we zo mogelijk. Voordat we beginnen met eten, zingen we een lied waarin we de zon en de aarde danken voor hun werk. Door onze omgeving met aandacht te verzorgen en te onderhouden, tonen we ook respect en liefde voor onze spullen.

Ritmisch leven

Door de ochtend ritmisch in te delen en te (be)leven, ontstaan er punten van inspanning en ontspanning, van een ritmische ademhaling. Dit geeft houvast gedurende de ochtend, maar ritme geeft ook houvast in de week, maand en jaar. Zo zijn het de seizoenen die ons jaarritme bepalen met de jaarfeesten als ijkpunten in die cyclus. Ritme is iets waar we heel bewust mee leven in het in de peutergroep. Zo is de ochtend voorspelbaar en dus veilig. Heel belangrijk in het ritme is dat het levend is en een natuurlijke opeenvolging van het ene naar het andere aangeeft. Net als de seizoenen; het ene jaar is het vroeg lente en het andere jaar duurt het lang voordat de lente doorbreekt. Maar je weet zeker dat na de winter de lente komt. Zo ook in ons ritme in de ochtend op de peutergroep.

Oprechte belangstelling

Met oprechte belangstelling voor alles dat leeft hebben we een grondhouding die maakt dat we het kind en elkaar echt zien en interesse hebben in de ander. Vanuit deze oprechte belangstelling kun je open de ander tegemoet treden zonder vooraf al een oordeel te hebben vanuit sympathie of antipathie.

Aandacht

De laatste grondpijler die Rudolf Steiner noemt is 'het verrichten van alle dagelijkse bezigheden met aandacht'. Tegenwoordig wordt er veel gesproken over present zijn en over 'mindfulness'. In feite betekent dit hetzelfde. Het gaat erom dat we met aandacht de dingen doen vanuit de wetenschap dat kinderen ons nabootsen en dan niet alleen de uiterlijke handeling van het afwassen of vegen, maar vooral de manier waarop we dat doen. Of we het gehaast doen, met plezier, uitgelucht of juist heel erg aanwezig. De aandacht voor juist deze dagelijkse handelingen maakt dat de levenssfeer van de kinderen wordt verzorgd waarin zij goed gedijen.

6. Werkwijze op de groepen

Algemeen

Op maandag, dinsdag, woensdag, donderdag en vrijdag is de peutergroep open. Sommige peuters komen vier ochtenden. Er zijn ook vaste pedagogisch medewerkers verbonden aan de dagen. Peuters hebben dus in principe altijd dezelfde juffen.

De peuters worden door hun ouders gebracht tussen half 9 en kwart voor 9. Ouders mogen altijd even binnenkomen in de ochtend. Om kwart voor 9 start de peuterochtend. Er is een vast ritme, maar de dag wordt niet volledig bepaald door de kloktijd, behalve de begin- en de eindtijd. Zo ontstaat er ruimte om iets langer door te gaan met een activiteit of iets eerder te stoppen al het nodig is. Op die manier lopen de activiteiten op een natuurlijke manier in elkaar over, zonder dat er stress ontstaat als er iets net even anders loopt. Ouders halen de kinderen weer op om half 1.

De ruimte

De peutergroep vindt plaats in het lokaal achteraan de kleutergang. Ouders kunnen binnenkomen via de peupertuin, of via de hoofdingang. Het lokaal is afgesloten van de kleuterlokalen door twee klapdeuren. Er is een gangetje waar de kinderen hun jasjes op kunnen hangen. Er staan rieten manden met de slofjes. In dit gangetje is de deur naar de peuter-wc en bevindt zich de commode waar kinderen verschoond kunnen worden. Het lokaal is vrij groot voor een klaslokaal en heeft een keukentje. Er staat een grote tafel in het lokaal, Evenals een zitruimte voor de kring. Het lokaal heeft een groot speelhuis en diverse speelhoeken. Het ademt een lichte, vriendelijke sfeer uit door het gebruik van natuurlijke materialen.

Vaste pedagogisch medewerkers

We werken met vaste, gediplomeerde pedagogisch medewerkers op de groepen. Zij zijn het vaste gezicht voor de kinderen en de ouders. Als er vervanging nodig is werken we met ons bekende invallers. Mocht het niet lukken om de vaste gezichten op de groep te hebben, bijvoorbeeld in verband met ziekte en er is geen vervanging beschikbaar, dan informeren we van tevoren de ouders over de situatie, zodat zij kunnen beslissen of hun kind al dan niet naar de peutergroep gaat. Wij beschikken te allen tijde over een geldig VOG (verklaring omtrent gedrag) van de medewerkers.

Dagritme

Een vast dag-, of eigenlijk ochtendritme, zorgt voor duidelijkheid en is zo opgebouwd dat er een gezonde afwisseling is tussen inspanning en ontspanning, samen en individueel en binnen- en buiten. Het dagritme zorgt voor een evenwichtige 'ademhaling' door de dag heen. Er is altijd een kring met liedjes, rijmpjes en verhaaltjes, er wordt binnen en buiten gespeeld en er zijn vaste eetmomenten. Op een afgesproken dag wordt er brood gebakken met de peuter.

Jaarritme

Het jaarritme beleven de kleinsten door de seizoenen en de daarmee verbonden jaarfeesten. Dit zie je dit terug in de liedjes die we zingen en hoe we de ruimte versieren door middel van de seizoen tafels. Ook geven we de jaarfeesten vorm. Dit doen we waar mogelijk samen met de kleutergroepen van de school. Sint-Maarten lopen de peuters ook met hun lichtjes, en als Sint-Nicolaas in de school is, mogen de peuters hem ook ontmoeten.

Door onder (bijna) alle weersomstandigheden naar buiten te gaan, beleven de kinderen de seizoenswisselingen. We hebben een mooi natuurlijk en afgesloten peuterplein. We vragen ouders te zorgen voor regenkleding zodat de kinderen kunnen spelen zonder te koud en nat te worden. Ook verwachten we van de ouders dat zij zorgen voor warme, op het weertype afgestemde buitenkleding. Natuurlijk telkens met gezond verstand en kijkend naar het weer. De sfeer van de seizoenen beleven we ook binnen doordat de aankleding van de groepsruimte en liedjes mee veranderen met de seizoenen.

Inrichting

De inrichting van de groepsruimtes zijn afgestemd op de behoefte van de kinderen. Het is geborgen en er is ook ruimte om te bewegen, te spelen en te eten.

In de groepsruimte geldt dat:

- Alle dingen hun vaste plek hebben;
- De ruimte verzorgd en uitnodigend is;
- De ruimtes schoon en veilig zijn;
- Pedagogisch medewerkers goed overzicht kunnen houden;
- Er voldoende uitdaging is (verschillende soorten spel*);
- De mogelijkheid is om samen of alleen te spelen.

Verzorging

De kinderen die nog niet zindelijk zijn, worden regelmatig verschoond. Kinderen die zindelijk worden, gaan naar de wc. Wanneer de pedagogisch medewerkster van al deze dingen een feest weet te maken door niet te praten maar een wc-lied in te zetten, zullen alle kinderen van de groep dit als vanzelf beschouwen en er geen angst voor krijgen. Kinderen leren om na het plassen de handen te wassen. Ook het schoonmaken van een snotneus bijvoorbeeld, is een belangrijk ritueel waar niet ongevraagd een zakdoek in iemand zijn gezicht gedrukt wordt, maar met een lied wordt aangekondigd dat de snottebel even weggeveegd wordt. Het persoonlijke contact tijdens de verzorgingsmomenten is voor ieder kind van groot belang. De pedagogisch medewerker richt zich tot het kind en praat of zingt met hem.

Verjaardagen

Bijzondere momenten als de verjaardag zijn belangrijk om bij stil te staan. Er hangt een tekening op de deur, er is een kroon. Ook is er een cadeautje dat de juf voor het kind heeft gemaakt. Voor peuters is het vieren van een verjaardag belangrijk en ze leven er ook echt naar toe. Het geboorteverhaal wordt verteld als de kinderen vier jaar worden en

er wordt voor gezorgd dat het vieren van de verjaardag een fijne ervaring is, want sommige kinderen vinden het ook spannend om zo in de belangstelling te staan.

Het vaste ochtend-ritme

De ochtend ziet er als volgt uit:

08:30 – 08.45	Inloop
08.45 – 09.00	Starten in de kring, welkom heten van alle kinderen met kabouter Gijs en zingen van de liedjes passend bij het seizoen en jaarfeest.
09.00 – 10.00	Vrij spel en activiteit
10.00 – 10.30	Fruit eten en water drinken in de kring. Tafelspel en of voorlezen van een verhaal
10.30 – 11.30	Verschoon ronde en lekker buiten spelen
11.30 – 12.30	Broodje eten en klaar maken om weer naar huis te gaan

Wennen

Wanneer een kindje voor het eerst komt zal het moeten wennen aan veel nieuwe indrukken, nieuwe mensen, kinderen, geluiden, geuren, gewoontes. Daar is tijd voor nodig en per kind zal het verschillen hoeveel tijd dit kost. Voordat een kindje voor het eerst komt zal een kennismaking plaatsvinden met de ouders en het kind. We maken dan een afspraak waarop het kind voor het eerst komt wennen en maken, per kind, afspraken over de opbouw.

Vier-ogen principe

Het vier-ogen principe houdt in dat er te allen tijde een volwassene moet kunnen meekijken of meeluisteren met een beroepskracht. Op de Peutergroep van De Toermalijn zijn er in altijd twee pedagogisch medewerkers aanwezig. Soms zal er een pedagogisch medewerker in opleiding aanwezig zijn en mochten we nog een peuterrechtend starten (op de woensdag) met <7 peuters, dan is er één pedagogisch medewerker op de groep. De peutergroep vindt echter altijd onder schooltijd plaats, waardoor er altijd volwassenen dichtbij zijn. De directeur van de school of de lb'er van de school zorgen dat ze elke dat even op de peutergroep komen en dat ze net zo aanspreekbaar zijn voor de peutergroep als voor de schoolklassen. De peutergroep is bovendien een open ruimte waar gemakkelijk naar binnen gelopen/gekeken kan worden.

Mentor

Sinds de invoering van de IKK is het ook een nieuwe regel dat ieder kind gekoppeld dient te zijn aan een mentor. Per groep zijn de kinderen verdeeld over de vaste pedagogisch medewerkers waarbij we rekening houden met dat een mentor het kind veel ziet en dat er een evenredige verdeling is onder de medewerkers. De mentor houdt de ontwikkeling van het kind in eerste instantie in de gaten en is voor ouders eerste aanspreekpunt. Zij zal ook het kind volgsysteem invullen en de gesprekken met ouders voeren. Kinderen zullen van een mentorverdeling niets merken. Omdat alle pedagogisch medewerkers met de kinderen een warme band aangaan en hierin geen onderscheid maken.

7. Samenwerking met ouders

We vinden de samenwerking met de ouders van groot belang. De pedagogisch medewerkers zijn samenwerkingspartners met ouders in de verzorging en de opvoeding. Daarvoor is vertrouwen nodig, dat gegeven kan worden op basis van een goed gevoel en goede ervaringen met elkaar. Gezamenlijke momenten, naast de dagelijkse overdracht, helpen daarbij. Gezamenlijke momenten bieden we bij een aantal jaarfeesten, waar ouder voor uitgenodigd worden.

Kind volgsysteem en 10 minutengesprek

Elk jaar worden ook oudergesprekken gevoerd door de pedagogisch medewerkers waarin het welzijn van het kind onderwerp van gesprek is. Dit is als het kind ongeveer 3 maanden op de peutergroep zit en eventueel nog een jaar later. In het oudergesprek wordt kort verslag gedaan van de informatie die in het peutervolgsysteem is gezet. Als er aanleiding voor is, worden dit soort gesprekken uiteraard vaker gevoerd. Dit kan op verzoek van ouders, maar ook op verzoek van de pedagogisch medewerker

Ouderavond

Ook in de pedagogische verdieping willen we samenwerking tussen pedagogisch medewerkers en ouders mogelijk maken. Bijvoorbeeld door lezingen, workshops en cursussen te gaan bieden. Jaarlijks is er een ouderavond waarbij we een inhoudelijk thema kiezen en een interessante spreker daarbij uitnodigen. Dit zullen we zoveel mogelijk in samenwerking met de school doen.

Oudercommissie

De oudercommissie is het orgaan dat de oudergroep vertegenwoordigt. Zij zijn de ogen en oren onder de ouders en kunnen de leidinggevende helpen om gericht te werken aan kwaliteit van de opvang. Door overleg, maar ook door een tevredenheidsonderzoek, kunnen signalen ons tijdig bereiken en ons helpen bij het stellen van prioriteiten. Daarnaast heeft de oudercommissie adviesrecht op alle zaken die de kinderopvang betreffen; openingstijden, tarieven, pedagogisch beleid enzovoorts.

8. Ondersteuning beroepskrachten

Inspiratie en scholing

Het werk in de kinderopvang is werken aan een gezonde basis, en daarmee werken aan de toekomst. De in dit plan geschetste pedagogische werkwijze kan alleen opgebracht worden door mensen die dit werk geïnspireerd en met hart en ziel kunnen doen. Die inspiratie halen we voor een groot deel uit het ons verdiepen in de pedagogie en antroposofie. Als werkgever ondersteunen we dit door:

- het aanbieden van vakliteratuur
- maandelijks pedagogische verdieping in het teamoverleg
- het mogelijk maken van cursussen of opleiding
- het bezoeken van congressen

Hierin kan ook samengewerkt worden met de ouders, bijvoorbeeld door na een thema-ouderavond in een leesgroepje samen verder te verdiepen. We hebben een boekenkast op de gang waar pedagogisch medewerkers en ouders boeken kunnen lenen die de pedagogie die wij voorstaan uitgebreider beschrijven.

Ouderparticipatie

We stellen het op prijs dat ouders betrokken zijn bij de opvang van hun kind(eren). Naast het contact met de pedagogisch medewerkers en de leidinggevende over het kind en de opvangdagen, kan betrokkenheid ook plaatsvinden in de vorm van bepaalde taken doen. Ouderparticipatie zoals het repareren van speelgoed, het organiseren van een jaarmarkt, meewerken in de tuin (onkruid wieden, snoeien, planten) e.d. biedt ouders de mogelijkheid ook op een andere manier een rol te spelen op de plek waar hun kind de dag doorbrengt. Bij intakegesprekken geven ouders aan of zij hiertoe bereid of in staat zijn. Dit is uiteraard geen verplichting. Wel kan het een meerwaarde zijn, omdat het kind zo ervaart dat er verbinding tussen thuis en opvang is. Ouders en pedagogisch medewerkers raken zo meer vertrouwd met elkaar en weten elkaar makkelijk te vinden wanneer er zaken zijn die besproken moeten worden.

Leidinggevende

De directeur van de school is samen met de leidinggevende verantwoordelijk voor de peutergroep. Voor planning en organisatie werkzaamheden is de leidinggevende een aantal uren vrij geroosterd. De aanmeldings- en plaatsingsadministratie voor de peutergroep ligt bij de Debicare

Schoonmakers

Dagelijks komen professionele schoonmakers de grote schoonmaak doen zoals de vloeren, toiletten, keukens en periodiek ook ramen, vensterbanken en radiatoren. Zo blijft alleen het klein huishoudelijk werk over op voor de pedagogisch medewerkers.

Werving en selectie

Wij zoeken heel nadrukkelijk naar mensen die bij onze identiteit passen en die zich hebben en/of willen verbinden met de antroposofie.

Continuïteit

Voor jonge kinderen is het van groot belang dat mensen zich voor langere tijd aan De Toermalijn committeren, zodat er een lange termijn relatie kan worden aangegaan met de kinderen en ouders en met medewerkers onderling. Dit doen we door een aantrekkelijke werkplek te bieden waar mensen graag zijn. Door medewerkers uitdaging, vertrouwen en verantwoordelijkheid te bieden en hen aan te spreken in hun kracht. We werken met teams waarin het geheel van de samenwerking groter is dan het individu. Door met elkaar vanuit respect te werken ontstaat een sfeer waar mensen graag zijn en hieruit ontstaat ook vriendschappelijke collegialiteit. Deze sfeer is ondersteunend aan het werk.

9. Ten slotte

U las het pedagogisch beleidsplan van de peutergroep van De Toermalijn. Het document is meer dan ooit een levend document dat jaarlijks bijgewerkt zal worden.

Met dank aan Jorika Ehrlich, Kind in Beeld B.V.